

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення боротьби з корупцією, вчиненою службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище”

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Необхідність удосконалення механізмів досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), обумовлена як практикою правозастосування, так і підвищеними очікуваннями суспільства щодо ефективної протидії корупції серед службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище.

По-перше, чинне процесуальне регулювання не дає однозначної відповіді на питання, який орган досудового розслідування повинен здійснювати кримінальне провадження у випадках, коли після вчинення кримінального правопорушення, але до або після повідомлення про підозру, службова особа змінює посаду: з такої, що віднесена до підслідності НАБУ, на посаду, що належить до підслідності інших органів досудового розслідування, або навпаки. Відсутність прямої норми, яка б фіксувала підслідність із моменту повідомлення про підозру, створює ризики маніпуляцій зі статусом підозрюваного, виникнення колізій між органами досудового розслідування та затягування слідства.

По-друге, Закон України «Про запобігання корупції» відносить керівника постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступника, а також керівника, заступника керівника консультативного, дорадчого або іншого допоміжного органу чи служби, створеного Президентом України, до переліку службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище. Водночас Кримінальний процесуальний кодекс України прямо не відносить кримінальні правопорушення, вчинені такими особами, до підслідності НАБУ. Це створює необґрунтовану прогалину у системі антикорупційної юрисдикції, яка суперечить логіці спеціалізації цього органу.

Запропонований законопроект спрямований на усунення зазначених прогалин, узгодження положень Кримінального процесуального кодексу України із законодавством у сфері запобігання корупції та посилення спроможності НАБУ ефективно розслідувати кримінальні правопорушення, вчинені службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище..

2. Мета і завдання законопроекту

Метою законопроекту є підвищення ефективності досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, шляхом:

усунення прогалин і різночитань у питаннях визначення підслідності кримінальних проваджень, що розслідуються НАБУ;

узгодження норм Кримінального процесуального кодексу України і Закону України «Про запобігання корупції» у частині переліку службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується внести такі зміни до Кримінального процесуального кодексу України та пов'язаних із ним нормативних актів.

До статті 36 Кримінального процесуального кодексу України – доповнити частину п'яту новим абзацом, яким передбачити заборону доручати здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, розпочатого детективом НАБУ або прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, іншим органам досудового розслідування, якщо на момент повідомлення особі про підозру відповідне правопорушення віднесене до підслідності НАБУ. Такий підхід юридично фіксує підслідність за НАБУ з моменту повідомлення про підозру та усуває ризики зміни органу досудового розслідування у зв'язку зі зміною посади особи.

До пункту 1 частини п'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України – після згадки про Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, його першого заступника та заступника доповнити перелік суб'єктів: «керівником постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступником, керівником, заступником керівника консультативного, дорадчого або іншого допоміжного органу чи служби, створеного Президентом України».

Цим забезпечується логічне узгодження процесуальних норм із положеннями Закону України «Про запобігання корупції» щодо переліку посадових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, та закріплюється підслідність кримінальних правопорушень, вчинених такими особами, за НАБУ.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Суспільні відносини у сфері кримінального провадження та протидії корупції регулюються, зокрема: Кримінальним процесуальним кодексом України; Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України»;

Законом України «Про запобігання корупції»; Законом України «Про прокуратуру».

Прийняття законопроекту сприятиме гармонізації положень зазначених законів та усуненню виявлених прогалин і колізій, пов'язаних із визначенням підслідності кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище..

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень цієї законодавчої ініціативи не потребувати видатків Державного бюджету України.

6. Очікувані правові та соціальні наслідки прийняття законопроекту

Прийняття та реалізація законопроекту матиме такі основні наслідки:

забезпечення чіткої та передбачуваної підслідності кримінальних проваджень щодо корупційних кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, та посилення ролі НАБУ у їх розслідуванні;

зменшення можливостей для зловживань, пов'язаних зі зміною посади або статусу підозрюваного, з метою зміни органу досудового розслідування;

узгодження процесуальних норм із антикорупційним законодавством щодо статусу керівників та заступників керівників допоміжних і консультативних органів при Президентові України;

підвищення довіри суспільства та міжнародних партнерів до спроможності України ефективно розслідувати корупційні правопорушення найвищого рівня.

Народні депутати України

